

Тема 11. Надання домедичної та медичної допомоги при масових травмах та евакуація в надзвичайних умовах

Що таке медичне сортування (Triage)?

Визначення

Сортування — оцінка стану та розподілення постраждалих залежно від їхніх потреб та наявних ресурсів з метою надання допомоги та евакуації.

Головна ціль

Первинне сортування проводиться для своєчасного надання допомоги максимальній кількості постраждалих. Мета — виявити тих, хто помре без негайної допомоги, хто може почекати, і хто вже помер або помре незалежно від дій рятувальників.

Метод **START**: Швидке сортування та лікування

Один із найпоширеніших методів первинного сортування — **START (Simple Triage and Rapid Treatment)**. Застосовується, коли постраждалих більше двох і потрібен чіткий порядок дій.

01

Зупинити критичні кровотечі

Забезпечити прохідність дихальних шляхів.

03

Перейти до наступного

Не повертатися, поки не проведено сортування всіх постраждалих.

02

Оцінити стан одного пораненого

Не більше 60 секунд на одного постраждалого.

04

Керування на місці події

Найдосвідченіший керує роботою незалежно від звання.

Основні правила роботи з масовою травмою

Працюйте за алгоритмом

Заглиблення в допомогу лише одному може коштувати життя кільком іншим.

Рухайтеся швидко

Оцінка стану: свідомість, кровотеча, дихання. Оптимальний час — до 60 секунд на постраждалого.

Попереднє планування

Складіть план дій: відповідальні, функції, правила евакуації, схеми зв'язку.

Фізична підготовка та ресурси

Перенесення постраждалих потребує гарних фізичних кондицій. Не соромтеся звертатись по допомогу.

Кольорові категорії сортування

Алгоритм визначення сортувальних категорій для визначення першочерговості надання допомоги при масовій травмі.

Категорії сортування: детальний опис

● Легкі («зелені»)

Можуть самостійно ходити та виконують накази на момент сортування.

● Відкладені («жовті»)

Не можуть ходити, але стан задовільний. Свідомість А-V, дихання 10-30/хв, проба «блідості плями» менш 2 с, опіки менш 20% тіла.

● Термінові («червоні»)

Значні порушення свідомості (P-U), дихання більше 30/хв, проба «блідості плями» більш 2 с, пульс більше 120/хв або відсутній. Масивні кровотечі, ампутації, проникаючі поранення, важкі травми голови.

● Умовно померлі («чорні»)

Відсутня свідомість та дихання навіть після відкриття дихальних шляхів, або травми, несумісні з життям.

Мінно-вибухова травма

Що це таке?

Мінно-вибухова травма — специфічна політравма з особливими механізмами та клінічним перебігом. Вибух утворює ударну хвилю, струмінь запаленого газу та уламки, що призводять до масового ураження. Під час вибуху відбувається викид токсинів, а ударна хвиля уражає практично всі органи.

Два різновиди

- **Мінно-вибухові поранення** — пряма взаємодія з уражаючою дією боєприпасу на відкритій місцевості
- **Мінно-вибухові ушкодження** — непрямий вплив вибухової хвилі через перешкоду або падіння з техніки

Травмуючі чинники вибуху

- Ударна дія вибухової хвилі
- Вплив газополум'яного струменя
- Забої тіла при відкиданні й ударі
- Різке коливання атмосферного тиску (баротравма)
- Дія звукових хвиль на органи слуху (акутравма)
- Дія викиду токсичних речовин

Наслідки мінно-вибухової травми

Усі травмуючі чинники вибуху — як окремо, так і в сукупності — справляють значний негативний вплив: серйозні ушкодження м'яких тканин, переломи кісток, розрив внутрішніх органів. Місце перебування під час вибуху суттєво впливає на характер травм: всередині техніки — ускладнення опіками; на землі — контузія та рани від уламків.

Травматичний шок

Травматичний шок — важкий загальний стан організму, спричинений надсильним подразником, що характеризується гострою недостатністю кровообігу. Основні причини — **біль і крововтрата**.

Первинний шок

Виникає внаслідок надмірного потоку больових імпульсів одразу після травми. Профілактика — своєчасне введення знеболювального.

Вторинний шок

Виникає через 2–4 години внаслідок токсичної дії продуктів руйнування тканин. Послаблення джгута може погіршити стан.

Фази травматичного шоку

Фаза збудження

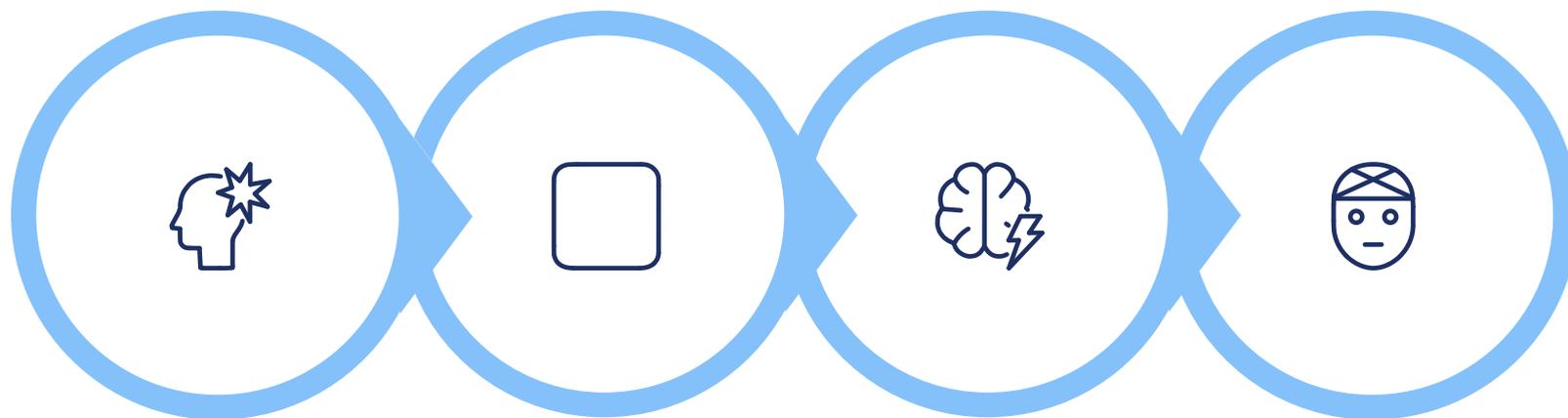
Збереження свідомості при руховому і мовному збудженні, почервоніння шкіри обличчя, часте дихання. Пульс і тиск без змін. Триває кілька хвилин.

Фаза загальмованості

Свідомість збережена, але повна байдужість. Шкіра бліда, холодна, у «мармурових» плямах, вкрита липким потом. Пульс слабкий, дихання поверхневе, зіниці розширені, тиск знижується. Можливе блювання та втрата свідомості.

Алгоритм допомоги при травматичному шоку

Знеболити

Зупинити
кровотечу

Імобілізація

Асептичні
пов'язки

Загальні протишокові заходи спрямовані на усунення основних причин шоку — болю та крововтрати. Своєчасна іммобілізація та зупинка кровотечі є критично важливими для виживання постраждалого.

Синдром тривалого роздавлювання

Синдром тривалого роздавлювання — одне з найтяжчих травматичних ушкоджень. Виникає при тривалому здавлюванні кінцівок під уламками будівель, в обвалах шахт, при ДТП. Після звільнення токсичні речовини з ушкоджених м'язів надходять до кровоносної системи. Найнебезпечніший наслідок — **ниркова недостатність**. При роздавлюванні понад 6 годин після звільнення може настати смерть.

Періоди синдрому тривалого роздавлювання

Перша допомога при синдромі тривалого роздавлювання

1 До звільнення кінцівки

Перетягнути кінцівку вище від місця роздавлювання косинкою, ременем або накладити джгут.

2 Після звільнення

Тісно забинтувати ушкоджену кінцівку від пальців до місця накладення джгута. Накласти холодні компреси для запобігання набряку.

3 Транспортування

Терміново направити до лікувального закладу. Знерухомити кінцівку та вжити протишокових заходів під час транспортування.

 Увага! Не звільняйте кінцівку без попереднього накладення джгута — це може призвести до різкого погіршення стану та смерті постраждалого.

Психологічна готовність та стресові реакції

Робота в екстремальних умовах вимагає не лише медичних знань, а й психологічної стійкості. Важливо вміти розпізнавати гострі стресові реакції у себе та оточуючих і знати алгоритм допомоги при посттравматичному стресовому розладі (ПТСР).

Гострі стресові реакції

Своєчасне розпізнавання та підтримка постраждалих і колег.

Психологічна готовність

Підготовка до дій в екстремальних ситуаціях знижує ризик психологічних травм.

Алгоритм допомоги при ПТСР

Структурований підхід до підтримки осіб з посттравматичним стресовим розладом.

Ключові висновки теми

1

Сортування рятує життя

Метод START та кольорові категорії дозволяють максимально ефективно розподілити ресурси при масових травмах.

2

Алгоритм понад усе

Дотримання чіткого алгоритму та обмеження часу на одного постраждалого — запорука порятунку максимальної кількості людей.

3

Специфіка бойових травм

Мінно-вибухова травма, травматичний шок та синдром тривалого роздавлювання потребують спеціальних знань та негайних дій.

4

Психологічна стійкість

Готовність до екстремальних ситуацій та вміння працювати зі стресовими реакціями є невід'ємною частиною підготовки рятувальника.